

Risâle-i Nur nasıl bir tefsirdir?

Ayşenur Aydoğdu: “Okulda Risâle-i Nur dersleri yapmaya çalışıyoruz. İlahiyat mezunu bir arkadaş var. Risâle-i Nurların tefsir değil, tasavvuf kitabı olduğunu; kalbi, ruhu v.s tatmin ettiğini, bu açıdan iyi olduğunu; fakat tefsir olmadığını söylüyor. Bu kişiye karşı ne cevap vermemiz lâzım? Kaç çeşit tefsir vardır? Risâle-i Nûr bunlardan hangisine girer? Geçmişte Risâle-i Nûr tarzında eserler yazılmış mıdır?”

İslâm tarihinde ilk tefsîr uygulaması, âyetleri başka âyetlerle veya Peygamber Efendimiz'in (asm) hadisleriyle ve sünnetiyle, ya da sahabe sözleriyle açıklayarak yapılmıştır. Bu tefsîrde yorum doğrudan doğruya ya yine Kur'ân'a, ya Allah Resûlüne (asm), ya da en nihâyet sahabelere aittir. Bu tarz tefsîre rivâyet tefsîri denmiştir ki, güvenilirliği, rivâyet senetlerinin güvenilirliği ile ölçülmüştür. Rivâyet yoluyla yapılan tefsîr, âyetlerin iniş sebeplerini ve ne mânâyâ geldiklerini açıklarken doğrudan ilk ele, yani Peygamber Efendimiz'e (asm) dayandığı için, sıhhat ve sağlamlık bakımından en muteber tarz olarak benimsenmiştir. Bununla beraber, zayıf rivayet karışma ihtimaline karşı rivayet tefsirlerini okurken akıl terâzisini elden bırakmamalı, rivâyetleri diğer sahih kaynaklarla doğrulamaya özen göstermelidir. Rivâyet tefsîrlere örnek olarak, Muhammed bin Cerîr et-Taberî'nin, İbn-i Kesîr'in ve Celâleddin es-Süyûtî'nin tefsîrlerini vermek mümkündür.

Sonraki dönemlerde, Kur'ân-ı Kerîm'in, sahih rivâyetler de göz önünde bulundurularak ilim, hikmet, mârifet ve içtihat ile tefsîrleri de yapılmıştır. Bu tarz tefsîrlere ise, dirâyet tefsîrleri denmiştir. Dirâyet tefsîrlерinde her ne kadar görüş ve içtihat hâkim ise de, sahih rivâyetlere aykırılık bulunmaması esastır. Çünkü sahih rivâyetler birer pusula gibidir; Kur'ân âyetlerinin tefsîr ve açıklamalarında, “sıhhat”, “isâbet” ve “istikamet” bakımından temel teşkil ederler. Fahreddîn er-Râzî'nin, Kâdî Beydâvî'nin, En-Nesefî'nin, Ebu's-Suud Efendi'nin ve El-Âlûsî'nin eserleri birer dirâyet tefsîridir.

Îmân bağlarının sarsıldığı, Kur'ân etrafındaki surların yıkıldığı, Kur'ân'ın kendi kendisini savunmaya bırakıldığı, rivâyetlere, nakillere ve hattâ sahih senetlere dahi

“îtimatsızlığın” had safhaya ulaştığı, insafsız bir inkâr fırtınasının bütün taklîdî îmânları sarstığı asrımızda, Kur’ân’ın içinden öyle bir tefsîr çıkmalıydı ki, hem bütün dâvâsını akla ve mantığa tesbit ettirerek Kur’ân’ın çelik bir zırhı olsun; hem Kur’ân’ın en sağlam temeli olan “îmân-ı bi’l-gayb”, yani “gayba îmân hakikatini” konu alan âyetleri “tahkîkî olarak” tefsîr etsin; hem insafsız inkâr fırtınasının karşısında sarsıntı geçiren taklîdî îmânları “tahkîkî îmân” mertebesine çıkarsın; hem de nakillere güvenin sarsıldığı bir zamanda rivâyetlerle ve nakillerle meşgul olmasın, fakat her sözü ve her cümlesi sahih rivâyetlerle doğrulansın. İşte Risâle-i Nûr, bu vasıfları kendisinde toplayan bir Kur’ân tefsîridir.

Risâle-i Nûr, nakillerle pek fazla meşgul olmayan, akli da tek başına hâkim kılmayan, ama her sözünü hem sahih hadislere dayandıran, hem de sâlim akla, sağ duyulara ve kalbe tasdik ettiren, yani aslında ne nakli, ne de akli ihmal etmeyen, ehl-i sünnet çizgisinde ikisini de barıştıran, yani sahih naklin sâlim akıl ile çelişmediğini, sâlim aklın da sahih nakli doğruladığını ispat eden ve Kur’ân’ın “îmân” âyetlerini en temel çözümlerle ve en sarsılmaz burhanlarla “akla ve kalbe” tasdik ettiren, sahasında ilk, orijinal, makbul ve müteber bir “tahkîkât tefsîridir.”

Bu tahkîkât tefsîri, önceki tefsîrlerde olduğu gibi, Kur’ân’ın baştan sona bütün âyetlerini tefsîr etmez. Çünkü buna ne zamanı vardır, ne de şimdilik ihtiyaç söz konusudur! Çünkü, esasen üç yüz elli bin tefsîr bütün doğrularıyla orta yerde durmaktadır. Bütün mesele bu tefsîrlerden yüz çevirmemektir. Allah’ı ve peygamberi bilmeyen bir asırda bütün yoğunluk, îmâna verilmelidir. Sâir âyetlerin tefsîri için ise, üç yüz elli bin tefsîrin temelini ve gövdesini teşkil ettiği bir binâyı tamamlama gücüne sahip ehil bir heyete zemin hazırlanmalıdır.

Çünkü, öyle bir dehşetli asırdan geçmekteyiz ki, asrımızda, Kur’ân’ın Allah kelâmı olduğuna îmân sarsılmıştır! Hattâ Allah’ın varlığına îmân, zaafiyete uğramıştır! Hazret-i Muhammed’in (asm) Allah elçisi olduğu ve Allah’tan vahiy aldığı hususunda şüpheler ve hattâ inkârlar ayyûka çıkmıştır! Böyle dehşetli bir zamanda Kur’ân’ın tamamını yeniden tefsîr etmek yerine; sarsıntı geçiren, zaafiyet konusu olan ve şüpheler yaşanan konuları kapsayan âyetleri “tahkîkî” biçimde tefsîr etmek; îmânı tahkîkî olarak yeniden yapılandırmak, teslîmiyeti akıl ölçüsünde yeniden tesis etmek, duyguları mantık süzgecinde îmânla ihyâ etmek ve dîni yeni bir aksiyonla tecdîd etmek gerekiyordu. Buna ihtiyaç şiddetli idi.

Bedüzzaman Said Nursî Hazretleri Kur’ân’ın “îmân” âyetlerini tefsîr ederek bu şiddetli ihtiyâcı telâfi ederken; Kur’ân’ın geri kalan âyetlerinin tefsiri hususunda da daha önce ümmetçe yapılmış üç yüz elli bin tefsîri “doğru ve istikametli adres” olarak gösteriyor. 1

Dipnot:

1- Lem'alar, s. 197; İşârâtü'l-İ'câz, s. 13.